

**Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Warszawie**

Warszawa, dnia 23 grudnia 2009 r.

**Pan
Paweł Wojciech Kania
Dyrektor
Publicznego Gimnazjum Nr 1w Garwolinie**

LWA-410-44-04/2009
P/09/069/2009

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 2 ust 2 *ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli*¹, zwanej dalej *ustawą o NIK*, Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Warszawie przeprowadziła w Gimnazjum Nr 1 w Garwolinie (zwanym dalej Gimnazjum lub Szkołą) kontrolę realizacji procesu wychowania fizycznego i sportu w latach szkolnych 2007/2008 i 2008/2009, wraz z wybranymi zagadnieniami dotyczącymi roku szkolnego 2009/2010 (do czasu zakończenia kontroli).

W związku z kontrolą, której wyniki przedstawione zostały w protokole podpisanym 8 grudnia 2009 r., Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 60 *ustawy o NIK*, przekazuje Panu Dyrektorowi niniejsze wystąpienie pokontrolne.

Najwyższa Izba Kontroli negatywnie ocenia realizację przez Szkołę zadań z zakresu wychowania fizycznego i sportu. Podstawę tej oceny stanowią następujące ustalenia kontroli:

1. W statucie Gimnazjum² nie zostały określone zasady organizacji klas sportowych (funkcjonujących od roku szkolnego 2004/2005) oraz warunki i kryteria naboru uczniów do klas pierwszych sportowych, co było niezgodne z § 2 ust. 1 pkt 5 i § 18a załącznika Nr 3 do *rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21 maja 2001 r. w sprawie ramowych statutow publicznego przedszkola oraz publicznych szkół*³ oraz niezgodne z § 12 *rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 20 lutego 2004 r. w sprawie warunków i trybu przyjmowania uczniów do szkół publicznych oraz przechodzenia z jednych typów szkół do innych*⁴. Dopiero w trakcie kontroli NIK, Rada Pedagogiczna⁵ dostosowała statut Gimnazjum do wymogów zawartych w ww. przepisach.

¹ Dz. U. z 2007 r., Nr 231, poz. 1701 ze zm.

² Uchwała Rady Pedagogicznej z 17 września 2007 r.

³ Dz. U. Nr 61, poz. 624 ze zm.

⁴ Dz. U. Nr 26, poz. 232 ze zm.

⁵ Na podstawie uchwały z dnia 9 listopada 2009 r.

W okresie objętym kontrolą NIK, do klas pierwszych sportowych przyjmowano kandydatów chętnych do uprawiania sportu, bez stosownego zaświadczenia lekarza specjalisty w dziedzinie medycyny sportowej, bez przejścia prób sprawności fizycznej oraz bez zgody rodziców, co było niezgodne z ww. § 12 *rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 20 lutego 2004 r.*

Przy kwalifikowaniu uczniów do klas sportowych, nauczyciele wychowania fizycznego (wf) oraz Dyrektor Szkoły opierali się jedynie na profilaktycznych badaniach lekarskich zdrowia dziesięciolatków (tzw. bilans). W wyniku ww. nieprawidłowości do oddziałów klas pierwszych przyjmowano osoby z wadami postawy, zaburzeniem rytmu serca (1 osoba), nadwagą, czy otyłością. Stwierdzono, że w roku szkolnym 2009/2010, spośród 51 uczniów wszystkich klas sportowych (3 oddziały), 18 z nich (35,3%) posiada różne dysfunkcje zdrowotne.

Dodatkowo stwierdzono, że 2 spośród 5 zatrudnionych nauczycieli wf nie ukończyło szkolenia z zakresu udzielania pierwszej pomocy, co było niezgodne z § 21 *rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach*⁶. W badanym okresie liczba wypadków uczniów na lekcjach wf wzrosła z 25 % (2 wypadki) do 40 % (4 wypadki). Zauważyć przy tym należy, iż 16 % ankietowanych uczniów klas trzecich wskazało, że nie zapoznano ich z regulaminami korzystania z obiektów, urządzeń i sprzętu sportowego.

W związku z powyższymi ustaleniami, na podstawie art. 51 ust. 1 *ustawy o NIK*, poinformowano Dyrektora Gimnazjum pismem 19 listopada 2009 r. o bezpośrednim niebezpieczeństwie zagrożenia życia lub zdrowia uczniów klas sportowych.

2. Obowiązkowe zajęcia z wf oraz zajęcia szkolenia sportowego (klasy sportowe), odbywały się w hali sportowej (główne boisko hali, sala do gimnastyki korekcyjnej, siłownia) należącej do Centrum Sportu i Kultury w Garwolinie (zarządca), na podstawie zawartej umowy.

Dyrektor Szkoły nie zapewnił bezpiecznych i higienicznych warunków uczestnictwa uczniów i nauczycieli na zajęciach wf prowadzonych na ww. hali niezgodnie z § 2 *rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 r.* Stwierdzono bowiem przecieki dachu, z powodu których do dnia zakończenia kontroli nie został dokonany ostateczny odbiór pogwarancyjny obiektu.

Kontrola hali sportowej, przeprowadzona przez Powiatowego Inspektora Nadzoru Budowlanego w Garwolinie, w dniu 9 listopada 2009 r. wykazała, że „stan techniczny obiektu (elementy konstrukcyjne dachu, podłoga) nie stwarza zagrożenia bezpieczeństwa dla jego użytkowników”.

Ustalono, że do nauczania wf Szkoła wykorzystywała sprzęt sportowy (piłki do gier zespołowych, sprzęt do lekkiej atletyki, stoły wraz z osprzętem do tenisa stołowego), który nie posiadał odpowiednich atestów lub certyfikatów wymaganych przepisem § 9 ust. 3 ww. *rozporządzenia z dnia 31 grudnia 2002 r.*

Stan wykorzystywanych obiektów i sprzętu sportowego uniemożliwiał pełną realizację programów nauczania wychowania fizycznego i szkolenia sportowego w latach szkolnych 2007/2008 i 2008/2009. Na przykład, Szkoła nie posiada warunków do prowadzenia nauki pływania, jazdy na łyżwach, czy nartach – a wybrane programy zawierały takie treści.

3. NIK ocenia negatywnie nieprawidłowości związane z procesem kształcenia dotyczące w szczególności niedostosowania realizowanych programów nauczania wf i szkolenia sportowego do obowiązujących przepisów.

Programy obowiązujące w Gimnazjum w latach szkolnych 2007/2008 i 2008/2009 oraz programy i plan dydaktyczny (wspólny dla klas ogólnych i sportowych oraz obu programów) obowiązujące w roku szkolnym 2009/2010 dla klas I i II według nowej podstawy programowej, nie zostały prawidłowo dobrane do możliwości ruchowych uczniów, których Szkoła nie rozpoznaje i nie dokumentuje. Nie uwzględniono w nich indywidualizacji pracy z uczniami z dysfunkcjami, pomimo wiedzy nauczycieli wf o takich uczniach. Było to niezgodne z § 2 ust. 2 *rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2007 r. w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych*⁷.

Programy i plan dydaktyczny nie zostały dostosowane do przyjętych treści kształcenia, gdyż nie opisano w nich sposobów osiągania wymagań szczegółowych (form organizacyjnych i metod pracy), z uwzględnieniem możliwości indywidualizacji pracy z uczniami (w zależności od ich potrzeb) oraz warunków realizacji programów. Było to niezgodne z § 2 ust. 4 pkt 3 *rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 5 lutego 2004 r. w sprawie dopuszczania do użytku szkolnego programów wychowania przedszkolnego, programów nauczania i podręczników oraz cofania dopuszczenia*⁸ oraz z § 4 ust. 1 pkt 2 lit. c) *rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 8 czerwca 2009 r. w sprawie dopuszczania do użytku w szkole programów wychowania przedszkolnego i programów nauczania oraz dopuszczania do użytku szkolnego podręczników*⁹.

Realizowane w latach szkolnych 2007/2008 i 2008/2009 programy nauczania – dopuszczone od 1999 r. zgodnie z art. 22a ust. 2 *ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty*¹⁰ - nie podlegały ewaluacji przez nauczycieli wf (3 dyplomowanych i 2 mianowanych). Program szkolenia sportowego realizowany w klasach sportowych (nieznanego autora) nie został dopuszczony do szkolnego zestawu programów nauczania¹¹, co było niezgodne z art. 22a ust. 2 *ustawy o systemie oświaty*.

Opracowane przez jednego z nauczycieli wf programy nauczania na rok szkolny 2009/2010 (dla klas ogólnych i sportowych) oraz zbudowany na ich podstawie plan dydaktyczny, nie spełniały wymogów określonych w § 4 ust. 1 *rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 8 czerwca 2009 r.* Programy te nie zawierały elementów dotyczących sposobów i kryteriów pomiaru opisanych osiągnięć uczniów, nie były poprawne pod względem merytorycznym i dydaktycznym, występowała w nich niezgodność treści nauczania z podstawą programową, nie podlegały ewaluacji.

Plan dydaktyczny był częściowo niespójny z realizowanymi programami nauczania, gdyż zawierał treści znacznie wykraczające poza zakres osiągnięć uczniów określonych w tych programach, a niekiedy treści te pokrywały się z wymaganiami szczegółowymi dla IV etapu edukacyjnego (np. elementy taktyki w grach zespołowych), co było niezgodne również z *załącznikiem nr 4 do rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 grudnia 2008 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół*¹².

---

⁶ Dz. U. z 2003 r. Nr 6, poz. 69 ze zm.

⁷ Dz. U. Nr 83, poz. 562 ze zm.

⁸ Dz. U. Nr 25, poz. 220 – uchylone z dniem 30 stycznia 2009 r.

⁹ Dz. U. Nr 89, poz. 730

¹⁰ Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572 ze zm.

¹¹ Uchwała Rady Pedagogicznej z 31 marca 2008 r.

¹² Dz. U. z 2009 r. Nr 4, poz. 17.

Poczynione w toku kontroli NIK obserwacje zajęć, prowadzonych na Sali gimnastycznej przez 4 nauczycieli wf, wskazały na częściowe osiągnięcie celów lekcji przez 2 z nich. Podczas obserwowanych zajęć nie stosowano zindywidualizowanych metod pracy w stosunku do uczniów z dysfunkcjami.

4. Przedmiotowy system oceniania z wychowania fizycznego (PSO) nie spełniał podstawowych wymogów określonych w § 2 - § 4 *rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2007 r.*, ponieważ:

- nie uwzględniał wymogu rozpoznania przez nauczycieli poziomu i postępów w opanowaniu przez ucznia wiadomości i umiejętności w stosunku do wymagań edukacyjnych wynikających z nowej podstawy programowej określonej przepisami *rozporządzenia z dnia 23 grudnia 2008 r.* i realizowanych w szkole programów nauczania;
- nie zawierał sposobów diagnozowania poziomu i postępów w opanowaniu przez ucznia wiadomości i umiejętności (jednym z celów oceniania wewnątrzszkolnego jest informowanie uczniów o poziomie osiągnięć edukacyjnych oraz postępach w tym zakresie);
- nie zawierał opisu, w jaki sposób oceniany będzie wysiłek i wkład pracy ucznia w wywiązywanie się z zadań, w szczególności w odniesieniu do uczniów z deficytem ruchowym, (celem oceniania jest m.in. motywowanie ucznia do dalszych postępów w nauce);
- nie zawierał warunków i sposobu przekazywania rodzicom (prawnym opiekunom) informacji o postępach i trudnościach ucznia;
- nie zawierał sposobów sprawdzania osiągnięć edukacyjnych ucznia (m.in. metod, technik, narzędzi).

5. Stwierdzono niski udział uczniów ćwiczących na zajęciach wychowania fizycznego.

Z przeprowadzonego badania, w wybranym tygodniu października 2009 r. wynika, że podczas zajęć wf obecnych było 78,2 % uczniów, spośród których ćwiczyło tylko 69,1 %. Pozostali uczniowie (10,6 %) nie ćwiczyli z powodu: braku stroju (6,24 %), zwolnienia rodziców (3,48 %), stałego zwolnienia (1,45 %) i zwolnienia lekarskiego (0,44%). Obecność na zajęciach wf (78,2 %) była o 9,8 % niższa niż frekwencja uczniów całej Szkoły w tym miesiącu (88 %).

Gimnazjum nie skorzystało z możliwości uatrakcyjnienia zajęć z wychowania fizycznego w odniesieniu do sposobu prowadzenia czwartej godziny obowiązkowych zajęć wychowania fizycznego (w latach szkolnych 2007/2008 i 2008/2009) oraz prowadzenia dwóch godzin obowiązkowych zajęć wychowania fizycznego (w roku szkolnym 2009/2010) - w formie zajęć zaproponowanych przez uczniów, stosownie do możliwości wynikających z § 1 i 3 *rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 9 grudnia 2003 r. w sprawie dopuszczalnych form realizacji czwartej godziny obowiązkowych zajęć wychowania fizycznego*¹³ oraz z § 1 i 3 *rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 19 sierpnia 2009 r. w sprawie dopuszczalnych form realizacji dwóch godzin obowiązkowych zajęć wychowania fizycznego*¹⁴. NIK zwraca uwagę, że potrzebę zmiany sposobu prowadzenia zajęć wskazało 26% ankietowanych uczniów.

6. W okresie objętym kontrolą, Szkoła nie zorganizowała pozalekcyjnych zajęć sportowo-rekreacyjnych, ani nie wprowadziła zajęć z gimnastyki korekcyjnej, pomimo posiadania informacji o stanie zdrowia uczniów w zakresie wad postawy i wskazań do ćwiczeń korekcyjnych (kategoria BK).

¹³ Dz. U. Nr 217, poz. 2128 – uchylone z dniem 1 września 2009 r.

¹⁴ Dz. U. Nr 136, poz. 1116

Według pielęgniarki szkolnej¹⁵ w roku szkolnym (2009/2010) - 47 uczniów (32,8%) spośród 143 ma różne dysfunkcje oznaczone kategorią BK, w tym 18 uczniów (spośród 51) klas sportowych (12,6 %). Dyrektor Szkoły nie podejmował prób pozyskania środków od Burmistrza Miasta Garwolin (organu prowadzącego) na dofinansowanie takich zajęć, czy doposażenia w odpowiedni sprzęt, nie wykorzystał również dwóch godzin obowiązkowych zajęć z wychowania fizycznego do prowadzenia gimnastyki korekcyjnej.

7. Dopiero podczas kontroli NIK, Rada Pedagogiczna ustaliła organizację wewnątrzszkolnego doskonalenia nauczycieli wraz z wieloletnim planem doskonalenia zawodowego opracowanym na lata 2009-2014 oraz rocznym planem doskonalenia na rok szkolny (2009/2010) – zgodnie z jej kompetencjami określonymi w art. 41 ust. 1 pkt 4 *ustawy o systemie oświaty*.

Dyrektor Szkoły nie opracował wieloletniego planu doskonalenia zawodowego nauczycieli, co było niezgodne z § 6 ust. 1 *rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 29 marca 2002 r. w sprawie sposobu podziału środków na wspieranie doskonalenia zawodowego nauczycieli pomiędzy budżety poszczególnych wojewodów, form doskonalenia zawodowego dofinansowywanych ze środków wyodrębnionych w budżetach organów prowadzących szkoły, wojewodów, ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania oraz szczegółowych kryteriów i trybu przyznawania tych środków*¹⁶.

W kontrolowanym okresie nauczyciele wf nie brali udziału w formach doskonalenia bezpośrednio związanych ze specjalnością nauczanego przedmiotu.

8. Zdaniem NIK, nadzór pedagogiczny sprawowany przez Dyrektora nad pracą nauczycieli w zakresie zajęć wf, nie był wystarczający, bowiem ograniczył się wyłącznie do hospitacji zajęć. Zgodnie z art. 33 ust. 1 pkt 1 i 2 *ustawy o systemie oświaty*, nadzór pedagogiczny polega m.in. na ocenianiu stanu i warunków działalności dydaktycznej oraz na analizowaniu i ocenianiu efektów tej działalności. Zgodnie z § 3 ust. 2 *rozporządzenia MEN z dnia 15 grudnia 2006 r. w sprawie szczegółowych zasad sprawowania nadzoru pedagogicznego, wykazu stanowisk wymagających kwalifikacji pedagogicznych, kwalifikacji niezbędnych do sprawowania nadzoru pedagogicznego, a także kwalifikacji osób, którym można zlecać prowadzenie badań i opracowywanie ekspertyz*¹⁷ nadzór pedagogiczny może być realizowany w formie badania wybranych zakresów działalności dydaktycznej, wychowawczej i opiekuńczej.

Jedyna analiza w powyższym zakresie, została przeprowadzona przez Dyrektora w celu zminimalizowania liczby wypadków podczas zajęć wf, w związku z ich progresją w badanym okresie (wzrost z 25 % do 40 %).

9. Analiza *Rejestru wypadków uczniów* począwszy od roku szkolnego 2004/2005 wykazała, że w latach szkolnych 2004/2005 i 2005/2006 był on prowadzony niezgodnie z załącznikiem nr 2 do *rozporządzenia z dnia 31 grudnia 2002 r.*, gdyż zawierał jedynie imię i nazwisko ucznia oraz datę i rodzaj wypadku. Rejestr był prowadzony nierzetelnie w latach szkolnych od 2006/2007 do 2008/2009, bowiem nie zawierał wszystkich informacji (brak lub niekompletność danych w kolumnach: data i rodzaj wypadku, okoliczności wypadku, udzielona pomoc, środki zapobiegawcze, wydane zarządzenia, uwagi i podpis dyrektora).

¹⁵ Informacja z dnia 5 listopada 2009 r.

¹⁶ Dz. U. Nr 46, poz. 430

¹⁷ Dz. U. Nr 235, poz. 1703 – uchylone z dniem 24 sierpnia 2009 r.

W toku kontroli NIK Dyrektor Szkoły wydał zarządzenie w sprawie prowadzenia ww. rejestru wg wzoru określonego w powyższym *rozporządzeniu* oraz zobowiązał osobę odpowiedzialną do właściwego prowadzenia oraz uzupełnienia rejestru.

10. NIK ocenia pozytywnie:

- stosowanie w roku szkolnym 2009/2010, również w klasach drugich Gimnazjum, na zajęciach z wychowania fizycznego podstawy programowej kształcenia ogólnego określonej w § 6 ust. 3 *rozporządzenia z dnia 23 grudnia 2008 r.*;
- realizację nauczania wychowania fizycznego w odniesieniu do liczby godzin wf i podziału na grupy stosownie do przepisów *rozporządzenia z dnia 12 lutego 2002 r.*;
- zapewnienie uczniom we wszystkie dni tygodnia szkolnego opieki pielęgniarskiej;
- uczestnictwo, organizację i osiągnięcia uczniów Gimnazjum we współzawodnictwie sportowym;
- przyznawanie uczniom za osiągnięcia i wyniki sportowe stypendiów wg opracowanego regulaminu (stypendium otrzymało po 8 uczniów w roku 2007 i 2008);
- zapewnienie wszystkim uczniom jednego pełnowartościowego posiłku dziennie.

Przedstawiając powyższe uwagi i oceny, Najwyższa Izba Kontroli wnosi o:

1. Podjęcie działań w celu zapewnienia bezpiecznych i higienicznych warunków realizacji zajęć wf.
2. Dostosowanie własnych programów nauczania i planów dydaktycznych na rok szkolny 2009/2010 do przepisów *rozporządzeń Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2007 r.*, *z dnia 23 grudnia 2008 r.* oraz *z dnia 8 czerwca 2009 r.*
3. Sporządzanie i realizowanie przez nauczycieli wf planów dydaktycznych zgodnych z treścią realizowanego programu nauczania.
4. Realizowanie (monitorowanie i ewaluowanie) programów nauczania wf zgodnie z obowiązującymi podstawami programowymi określonymi w przepisach.
5. Ujmowanie wszystkich przyjętych programów nauczania wf w szkolnym zestawie programów.
6. Dostosowanie *Przedmiotowego Systemu Oceniania* do przepisów *rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2007 r.*
7. Dokonywanie zakupów sprzętu sportowego posiadającego wymagane certyfikaty lub atesty.
8. Podjęcie działań w celu objęcia zajęciami korekcyjnymi wszystkich uczniów wymagających opieki w tym zakresie.
9. Podjęcie starań w celu zwiększenia aktywności uczniów klas ogólnych w zakresie działalności sportowej i rekreacyjnej.
10. Uzupełnienie szkolenia 3 nauczycieli wychowania fizycznego w zakresie udzielania pierwszej pomocy medycznej.
11. Uwzględnienie w planach doskonalenia zawodowego potrzeb nauczycieli wychowania fizycznego z zakresu praktyki prowadzenia lekcji.
12. Zwiększenie nadzoru Dyrektora Szkoły nad obszarem wychowania fizycznego.

Najwyższa Izba Kontroli na podstawie art. 62 ust. 1 *ustawy o NIK*, zwraca się do Pana Dyrektora o przedstawienie w terminie 30 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, informacji o

sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków, bądź o podjętych działaniach na rzecz realizacji wniosków lub przyczynach niepodjęcia takich działań.

Zgodnie z art. 61 ust.1 *ustawy o NIK*, w terminie 7 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego przysługuje Panu prawo zgłoszenia na piśmie do dyrektora Delegatury NIK w Warszawie umotywowanych zastrzeżeń w sprawie ocen, uwag i wniosków zawartych w tym wystąpieniu.

W razie zgłoszenia zastrzeżeń, zgodnie z art. 62 ust. 2 *ustawy o NIK*, termin nadesłania informacji, o których mowa wyżej, liczy się od dnia otrzymania ostatecznej uchwały właściwej Komisji NIK.

Rozdzielnik:

1. Adresat,
2. Departament Nauki, Oświaty
i Dziedzictwa Narodowego NIK,
3. a/a